

בבא קמא 3

דף נה עמ' ב- דף נו עמ ב

"פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים":

אוצר מילים¹

מושגים²

פרוייקט חברותות אמי"ת מודיעין

יחידה 2- ארבעה דברים שהעושה אותם פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים

1. "תניא אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים"
א. הסבר בלשונך ביטוי זה כפי שאתה מבין אותו

ב. קרא את רש"י ד"ה "מדיני אדם". מדוע לפי רש"י פטורת הברייתא את אנשים אלו מדיני אדם?

טור חושן משפט, שפה

"יש צד במזיק בממון חברו ואינו עושה שום מעשה אלא שבגרמתו בא הנזק לחבירו... וכן הזורק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות שראוי ליפול עליהם שלא ישברו ובא אחר וסלקם... ור"י פי' כיון דקיי"ל דגרמא בנזקין פטור...
הסבר

ג. היעזר בדברי הטור והסבר מה הכוונה- "גרמא בנזקין פטור"

-
-
2. "ואלו הן הפורץ גדר בפני בהמת חברו והכופף קמתו של חברו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו"
בשלב זה עוד לא ננסה להבין את כל הדוגמאות שהברייטא מביאה כיוון שהגמרא תסביר אותם בהמשך אלא נתמקד במקרה הראשון – שהוא גם מקשר אותנו למשנה אותה למדנו בתחילת הדף:
"אמר מר הפורץ גדר בפני בהמת חברו ה"ד אילימא בכותל בריא בדיני אדם נמי ניחייב"

א. כותל בריא = כותל חזק, הסבר מה עשה הפורץ, מהו הנזק שיכול לקרות בעקבות מקרה זה?
זה?

ב. חשוב לאיזה מקרה במשנה לעיל דומה דין זה?

ג. לכאורה הגמרא חוזרת שוב על אותו דין, קרא את רש"י ד"ה 'אי בכותל בריא' והסבר על מה חייב הפורץ. מדוע פירש כך רש"י?

ד. מדוע לפי קושיית הגמרא יש לחייב את הפורץ גם בדיני אדם?

"אלא בכותל רעוע"

ה. כיצד העמדה של הגמרא את המקרה בברייתא בכותל רעוע מתרצת את הקושיה? העזר ברש"י

• סוגיית עיון – רש"י תוספות רמב"ם

3. "אמר מר הכופף קמתו של חברו בפני הדליקה"
א. הסבר את ההתרחשות (העזר ברש"י על הברייתא בדף הקודם)

ב. "היכי דמי אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה"

כיצד מעמידה הגמרא את המקרה?

ג. קרא את רש"י, מדוע לא ניתן להעמיד את המקרה בברייתא ברוח מצויה? במה יתחייב אם עשה זאת?

ד. "אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה"

מדוע יפטר במקרה זה מדיני אדם? הזר ברש"י

4. "ורב אשי אמר טמון אתמר משום דשויה טמון באש"
מה בא לתרץ רב אשי?

ב. קרא את רש"י והסבר מה עשה "הכופף את קמת חברו"

פרק ו - משנה ה

המדליק את הגדיש, והיו בו כלים ודלקו. רבי יהודה אומר, ישלם מה שבתוכו. וחכמים אומרים, אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שערים...

ר"ע מברטנורה

רבי יהודה אומר ישלם כל מה שבתוכו. דרבי יהודה מטיב על נזקי טמון באש, דלית ליה דרשא דאזקתא מה קמה גליה אף כל גליי: וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש וכו'. דאית להו דרשא דאזקתא מה קמה, ופטר על נזקי טמון באש. אלא שמשערין מקום הכלים כאלו הוא גדיש, ומשלם גדיש כשעור גופן של כלים.

ג. קרא את המשנה ואת פירושו של ר"ע מברטנורה, הסבר מדוע אם כסה את קמת חברו בסדינים הוא גורם להפסיד את הניזק ופותר את המזיק?

נימוקי יוסף

"מ"מ חייב בדיני שמיים אפילו שנתכוון לטובה כשכסה שלא ימהר לישרף דכיון דאפילו יכול להציל ה"ל לאזדהורי כדי שלא יבוא לו הפסד בכך"

ד. מדוע חייב הטומן בדיני שמיים גם אם נתכוון הטומן לטובה?

5. "אמר מר השוכר עדי שקר ה"ד אילימא לנפשיה ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי ניחייב"
א. מה פירוש המילים – שוכר עדי שקר?

ב. "ה"ד אילימא לנפשיה"

כיצד הגמרא מעמידה את הברייתא? ע"פ רש"י

ג. מדוע לפי העמדה זו חייב גם בדיני אדם?

ד. אלא לחבריה

כיצד מילים אלו מתרצות את הקושייה? הסבר ע"פ רש"י

6. נלמד את החצי הראשון של תוספות דיבור המתחיל "אלא לחבריה"

"אלא לחבריה. כגון שאין לחבריה מה לשלם או שהלך למדינת הים או כגון שאין אנו יודעים שהם עדי שקר ודוקא שוכר אבל אמר פטור מדיני שמים דסבור שלא ישמעו לו דאין נראה לומר דנקט שוכר לאשמועין דאפי' שוכר פטור מדיני אדם שאין זה שום חידוש ולקמן לא עביד צריכותא אלא מדיני שמים"

א. קרא את התוספות עד למילים "עדי שקר". מה משותף לכל הדוגמאות אותן הוא מביא?
(רמז: בנוגע לכסף)

ב. המשך לקרוא, באיזה מקרה לא יהיה חייב זה שהביא את עדי השקר אפילו בדיני שמים ומה הסברא לכך?

7. "והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו"

א. הסבר בלשונך את הסיטואציה

ב. "במאי עסקין אילימא בבי תרי פשיטא דאורייתא הוא"

מהי קושיית הגמרא? היעזר ברש"י

נתנאל בן אבי אמי"ת מודיעין תש"פ
כשם שאי אפשר לבר בלי תבן כך לדפוס בלא שגיאות, על כל טעות אשמח לקבל הערות,
banetanel@gmail.com

ג. "אלא בחד"

מהו התירוץ? וכיצד הוא מתרץ את קושיית הגמרא?

ד. רש"י ד"ה "אלא בחד"

אלא בחד. שמחייבו שבועה ובדיני שמים מיחייב דאי הוה מסהיד מחייב ליה שבועה ודלמא לא הוי
משתבע בשיקרא ומשלם

1) מי מחייב את מי שבועה? _____

2) מי מתחייב בדיני שמיים ובאיזה מצב? _____

3) מי אולי לא היה נשבע ולכן משלם? _____